

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่บ้านแม่สาใหม่ ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรเป็นเพศชายถึงร้อยละ 94.2 มีอายุโดยเฉลี่ย 37.90 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 43.3 และร้อยละ 48.3 ไม่ได้รับการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถพูดภาษาไทยได้ ถึงร้อยละ 99.2 มีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่โดยเฉลี่ย 11.90 ปี เกษตรกรดำรงตำแหน่งทางสังคม เช่น กรรมการหมู่บ้าน กรรมการรักษาความสงบ กรรมการโรงเรียน ถึงร้อยละ 27.5 เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข่าวสารเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชถึงร้อยละ 90.8 ส่วนการได้รับคำแนะนำส่งเสริมเกี่ยวกับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจาก เพื่อนบ้านถึงร้อยละ 27.5 นอกจากนี้ เกษตรกรร้อยละ 46.9 ซื้อสารเคมีและวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากร้านค้าในอำเภอ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1.71 คน จำนวนพื้นที่ปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 7 ไร่ต่อครัวเรือน รายได้รวมเฉลี่ย 72,690.83 บาทต่อปี และเกษตรกรร้อยละ 92.5

เกษตรกรมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมว่า ต้นไม้ทำให้อากาศบริสุทธิ์ ร้อยละ 100 ป่าไม้คือแหล่งกำเนิดของต้นน้ำ ร้อยละ 99.2 การหาของป่าหรือล่าสัตว์ป่า เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ร้อยละ 98.3 การทิ้งขวดหรือกล่องบรรจุสารเคมีไว้ตามไร่นา อาจมีผลเสียต่อแหล่งน้ำลำธารได้ ร้อยละ 96.7 การนำอุปกรณ์พ่นสารเคมีไปล้างตามแหล่งน้ำสาธารณะ ทำให้น้ำเน่าเสียได้ ร้อยละ 96.7 การเผาวัชพืชทิ้งไว้ทำให้ไฟลุกลามไหม้ป่าได้ ร้อยละ 95.8 การใช้สารเคมีไม่ตรงกับชนิดของศัตรูพืชทำให้เกิดอันตรายต่อสัตว์ชนิดอื่นได้ ร้อยละ 91.7 การใช้วัสดุคลุมดินถือเป็นการอนุรักษ์ดิน ร้อยละ 91.7 การปลูกพืชในที่สูงชัน ควรปลูกตามขวางแบบขั้นบันได ร้อยละ 90.8 การปลูกพืชหมุนเวียนถือว่าเป็นการปรับสภาพดิน ร้อยละ 86.7 การใช้สารเคมีควบคุมวัชพืชทำให้ดินเสื่อมสภาพได้ ร้อยละ 75.8 การฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืชลงสู่ดินอาจทำอันตรายต่อจุลินทรีย์ได้ ร้อยละ 75.8 การแผ้ว เเผา

กางป่า ทำให้ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ร้อยละ 69.2 การเผาซากเศษวัชพืชเป็นประจำทำให้ดินเสื่อม ร้อยละ 45.8 และการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชทุกชนิดเป็นอันตรายต่อมนุษย์ ร้อยละ 44.2

วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช จากการศึกษาวิจัยพบว่า เกษตรกรเลือกใช้สารเคมีตามชนิดศัตรูพืชถึงร้อยละ 100 เก็บสารเคมีไว้ในที่มิดชิด ร้อยละ 99.2 สวมเสื้อแขนยาวเวลาฉีดพ่นสารเคมี ร้อยละ 96.7 ตัดแต่งกิ่งลึนจีเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 95.8 ไม่ได้จัดทำรายการป้องกันกำจัดเป็นรายปี ร้อยละ 95.0 ใช้การตาก ถาง ตัดวัชพืชในแปลงลึนจี ร้อยละ 94.2 อยู่เหนือลมเวลาฉีดพ่นสารเคมี ร้อยละ 93.3 ใช้สารเคมีตามคำแนะนำตามฉลาก ร้อยละ 91.7 ในบางครั้งเกษตรกรตัดสินใจใช้สารเคมีตามประสบการณ์ของตนเอง ร้อยละ 91.7 ฉีดพ่นสารเคมีเฉพาะในตอนเช้าหรือตอนเย็น ร้อยละ 90.8 ไม่รับประทานอาหาร เครื่องดื่ม หรือสูบบุหรี่ ขณะฉีดพ่นสารเคมี ร้อยละ 90.0 เมื่อสารเคมีสัมผัสส่วนต่างๆ ของร่างกาย เกษตรกรจะรีบล้างออกทันที ร้อยละ 90.0 ใช้สารเคมีร่วมกับวิธีการอื่นๆ ร้อยละ 89.2 หยุดพ่นสารเคมีเมื่อมีลมพัดรุนแรง ร้อยละ 88.3 ใช้วิธีการรมควันเพื่อจับไล่แมลงศัตรูลึนจี ร้อยละ 88.3 เกษตรกรฉีดพ่นสารเคมีด้วยตนเอง ร้อยละ 88.3 ใช้เครื่องมือดวงวัดสารเคมีตามคำแนะนำ ร้อยละ 85.8 ทำความสะอาดแปลงลึนจี ร้อยละ 65.8 ใช้มือจับบีบแมลง ร้อยละ 44.2 ใช้สารเคมีฉีดพ่นเมื่อมีศัตรูมาทำลาย ร้อยละ 43.3 ใช้กาบหรือเครื่องดักแมลง ร้อยละ 30.8 ห่อผลลึนจี ร้อยละ 26.7 ใช้สารสกัดจากธรรมชาติ ร้อยละ 14.2 และใช้ดาข่ายดักแมลงศัตรูลึนจี ร้อยละ 1.7

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การศึกษา การได้รับข่าวสาร การได้รับคำแนะนำส่งเสริมแหล่งจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ระดับการศึกษา

ผลจากการวิจัยพบระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช กล่าวคือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่แตกต่างกันไป โดยผู้ที่ได้รับการศึกษาจะใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชหลายวิธี ทั้งใช้สารเคมี การเกษตรกรรม การรมควัน และใช้เครื่องดักแมลงมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งจะใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยสารเคมีเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอรุณ (2531: 81) ที่ศึกษาพบว่า การศึกษาของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

การได้รับข่าวสาร

เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ซึ่งจากการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เคยได้รับข่าวสารการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักวิชาการมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยได้รับข่าวสารในเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับข่าวสารเป็นการทำให้เกษตรกรเกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดแรงกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิวัฒน์ (2541: 56) ที่ศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกพืชทดแทนฝิ่นของชาวเขาเผ่าม้ง หมู่บ้านหนองหอยเก่า ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การได้รับคำแนะนำส่งเสริม

มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผลจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ได้รับคำแนะนำส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ หรือเพื่อนบ้าน มีวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องตามหลักวิชาการมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับคำแนะนำส่งเสริม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีโอกาสในการได้รับคำแนะนำส่งเสริมเกิดการเรียนรู้ และสามารถปรับปรุงวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ถูกต้องเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีโอกาสได้รับคำแนะนำ ดังนั้นเกษตรกรที่มีโอกาสในการได้รับคำแนะนำที่ต่างกันจะมีผลทำให้การปฏิบัติต่อวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแตกต่างกัน

ด้วย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของไพบูลย์ (2525: 45) ที่รายงานว่า การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากเกษตรกรที่มีโอกาสได้รับคำแนะนำติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ่อยๆ ย่อมจะมีโอกาสที่จะซึมซับเอาความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแผนใหม่ และสามารถเรียนรู้เทคนิคในการทำฟาร์มใหม่ๆ ได้มากกว่าเกษตรกรคนอื่นๆ

แหล่งจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

พบว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร จากการศึกษพบว่า เกษตรกรที่ซื้อสารเคมีและวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากร้านค้าในอำเภอและจังหวัด มีวิธีการปฏิบัติในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ถูกต้องกว่าเกษตรกรที่ซื้อสารเคมีและวัสดุอุปกรณ์จากร้านค้าในตำบล ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ในอำเภอและจังหวัดมีวัสดุอุปกรณ์ให้เกษตรกรได้เลือกใช้ตามความเหมาะสมของศัตรูพืชได้มากกว่าร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ในตำบลก็เป็นได้

ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงที่บ้านแม่สาใหม่ ปรากฏว่า เกษตรกรมีปัญหาในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช คือ การทำลายของแมลงตัวครึ่ง แมลงชนิดนี้จะเข้าลายต้นและกิ่ง ทำให้ต้นถั่วลิสงตายไปในที่สุด นอกจากนี้พบปัญหาการทำลายของหนอนเจาะขี้ถั่วลิสง ซึ่งจะทำลายมากในระยะที่ถั่วลิสงติดผลแก่ และทำให้ผลถั่วลิสงร่วงก่อนการเก็บเกี่ยว

สำหรับความต้องการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืชพบว่า เกษตรกรต้องการความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยผ่านทางสื่อ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อนบ้าน ร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตร โทรทัศน์ เจ้าหน้าที่เกษตรของบริษัทเอกชน และวิทยุตามลำดับ

ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

จากผลการศึกษาเกษตรกรให้ข้อเสนอแนะและมีความต้องการที่ให้น้องงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือเกี่ยวกับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ดังต่อไปนี้

1. ต้องการให้น้องงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดแมลงตัวครึ่ง หนอนเจาะข้าวผลล้นจี
2. ต้องการให้น้องงานที่เกี่ยวข้องแนะนำหาวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูล้นจีเหมาะสม เพื่อประหยัดต้นทุนการผลิต และปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งตัวเกษตรกรเองและผู้บริโภค
3. ต้องการให้น้องงานที่เกี่ยวข้องหาวิธีการที่ทำให้ล้นจีติดผลอย่างสม่ำเสมอทุกฤดูกาลผลิต

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกล้นจี

1. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การศึกษา การได้รับข่าวสารการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การได้รับคำแนะนำส่งเสริม และแหล่งจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช นั้น มีความสัมพันธ์กับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หน่วยป้องกันและปราบปรามศัตรูพืช ควรให้การศึกษ ข่าวดสาร คำแนะนำส่งเสริม ให้เกษตรกรได้หันมาใช้วิธีการต่างๆ ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้มากยิ่งขึ้น เช่น วิธีการใช้กาบหรือเครื่องดักแมลง การใช้ตาข่าย การใช้สารที่สกัดจากธรรมชาติ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า วิธีการต่างๆ เหล่านี้เกษตรกรปฏิบัติกันน้อย ทั้งนี้ ควรส่งเสริมให้นำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับวิธีการดังกล่าวข้างต้นมาจำหน่ายตามแหล่งจำหน่ายวัสดุการเกษตร หรือนำมาให้เกษตรกรทดลองใช้ให้มากขึ้น เพื่อความสะดวกในการจัดหาวัสดุดังกล่าว ซึ่งจะเป็นแนวทางให้เกษตรกรได้หันมาใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีการต่างๆ มากขึ้น เพื่อเป็นการลดการใช้สารเคมี

2. จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศัตรูของลิ้นจี่เกษตรกรกำลังประสบอยู่ปัจจุบัน ได้แก่ การทำลายของแมลงครั้ง การทำลายของหนอนเจาะขี้มูลลิ้นจี่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้ทำการทดลองทดสอบหาวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูดังกล่าวให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อนำผลไปส่งเสริมแนะนำถึงวิธีการปฏิบัติให้กับเกษตรกรต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงต้นทุนของการป้องกันกำจัดศัตรูลิ้นจี่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปปรับใช้ในการส่งเสริมให้การผลิตลิ้นจี่ของเกษตรกร เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป
2. ควรศึกษาถึงความต้องการของเกษตรกรในการป้องกันกำจัดศัตรูลิ้นจี่ โดยวิธีการต่างๆ เพื่อลดการใช้สารเคมีให้น้อยลง